

Roman Rudnicki, Katarzyna Wilczyńska, Kamil Kaliński

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

DZIAŁANIE OSI 4. PROW 2007-2013 „WDRAŻANIE LOKALNYCH STRATEGII ROZWOJU” – ZRÓŻNICOWANIE PRZESTRZENNE POZIOMU I STRUKTURY WYDATKOWANIA ŚRODKÓW LEADER

“IMPLEMENTING LOCAL DEVELOPMENT STRATEGIES” WITHIN AXIS 4. RDP 2007-2013 – SPATIAL DIVERSIFICATION OF LEVEL AND STRUCTURE OF LEADER FUNDS DELIVERY

Słowa kluczowe: LEADER, oś 4. PROW 2007-2013, fundusze UE, lokalne grupy działania

Key words: LEADER, axis 4. RDP 2007-2013, EU funds, local action groups

JEL codes: Q14

Abstrakt. Celem badania była ocena zróżnicowania przestrzennego poziomu i struktury wydatkowania funduszy działania osi 4. PROW 2007-2013 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”. Zakres czasowy wyznaczała perspektywa finansowa UE na lata 2007-2013. Zakres przestrzenny obejmował terytorium Polski w układzie powiatów. Dotyczył zróżnicowania liczby 40,4 tys. wniosków (średnio 10,5 wniosków na 10 tys. osób) oraz 2,8 mld zł płatności (średnio 73 zł na 1 osobę), z uwzględnieniem podziału na cztery rodzaje realizowanych strategii: „Małe projekty”, „Odnowa i rozwój wsi”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” i „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”. Analizę przestrzenną oparto o dwa wskaźniki częstkowe, które następnie poddano procedurze standaryzacji i ujęto łącznie jako syntetyczny wskaźnik wykorzystania środków LEADER. Wykazano duże zróżnicowanie przestrzenne ww. działania PROW, charakteryzujące się wyższym poziomem wykorzystanych wskaźników w powiatach o niższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, co zgodne jest z realizowaną w UE polityką spójności.

Wstęp

W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (PROW 2007-2013) wydzielono oś 4. LEADER, której celem była aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich przez powołanie lokalnych grup działania (LGD), realizujących projekty zgodne z opracowaną przez nie lokalną strategią rozwoju (LSR) oraz łączących zasoby, wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Zgodnie z koncepcją LEADER takie (oddolne) podejście do rozwoju obszarów wiejskich wzmacnia poczucie lokalnej wspólnoty, podnosi jakość zarządzania oraz przyczynia się do wzrostu rangi kapitału społecznego na obszarach wiejskich [Biczkowski i in. 2012]. Sprzyja także poprawie jakości życia m.in. przez wzrost aktywności lokalnych społeczności oraz stymulowania powstawania nowych miejsc pracy [Sykała 2015, Borowska 2009, Furmankiewicz, Janc 2011].

Jeden z najczęściej podejmowanych problemów związany jest z wdrażaniem podejścia LEADER i partnerstw trójsektorowych dotyczący nie tylko wpływu programu na budowanie kapitału społecznego mieszkańców wsi, ale także badający jego poziom i determinanty [Błąd, Kamiński 2005, Psyk-Piotrowska 2013, Zajda 2011, 2013, 2014]. Ogółem takie wzmocnienie kapitału społecznego wiązało się z realizacją 40,4 tys. wniosków oraz wydatkowaniem 3375,4 mln zł w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”. Działanie to skupiło zdecydowanie najwięcej (83,4%) środków osi 4. PROW (ponadto wydzielono dwa inne działania: „Wdrażanie projektów współpracy” oraz „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”).

Materiały i metodyka badań

Celem opracowania jest ocena wpływu poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego na zróżnicowanie przestrzenne wydatkowania środków LEADER w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”. Zakres przestrzenny badań obejmuje Polskę w układzie 379 powiatów – 65 grodzkich i 314 ziemskich (zgodnie z rejestrem ARiMR łącznie ujęto powiat wałbrzyski i miasto Wałbrzych). Brak wniosków dotyczących LSR stwierdzono w 27 powiatach (w tym tylko jeden powiat ziemski – bieruńsko-lędziński w województwie śląskim). Zakres czasowy obejmował perspektywę finansową UE 2007-2013, zgodnie ze stanem w marcu 2017 roku (według siedziby beneficjenta). Przedmiotem badań były fundusze programów pomocowych UE – skoncentrowano się na liczbie zrealizowanych wniosków i wielkości kwot płatności (holistycznie i według struktury analizowanych strategii).

Analizę przestrzenną ogółu wniosków i płatności oparto na dwóch wskaźnikach częściowych, informujących o aktywności społeczności lokalnych w zakresie ubiegania się o ww. środki LEADER (liczba wniosków w przeliczeniu na 10 tys. osób) oraz poziomie absorpcji tych środków (w zł na 1 osobę), które następnie poddano procedurze standaryzacji [por. Racine, Raymond 1977, s. 10-11] i ujęto łącznie (średnia wartość znormalizowana) jako syntetyczny wskaźnik wykorzystania środków LEADER ukierunkowanych na wsparcie lokalnych strategii rozwoju [por. Rudnicki 2010, s. 16-19].

W ramach analizy struktury LSR wdrażanych w ramach PROW, zgodnie z ewidencją ARiMR, wydzielono tzw. „Małe projekty” o wartości do 100 tys. zł, w których przyznawana pomoc finansowa nie mogła przekroczyć 80% kosztów kwalifikowalnych i kwoty 50 tys. zł (dotyczyło płatności, które nie odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działań osi 3. PROW 2007-2013, ale przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi) oraz trzy rodzaje strategii, które były zgodne z wymogami osi 3. PROW, tj.:

- 1) „Odnowa i rozwój wsi” – poziom pomocy sięgał do 75% kosztów kwalifikowalnych, wielkość pomocy przyznanej na realizację jednego projektu nie mogła być niższa niż 25 tys. zł, wysokość pomocy na realizację projektów w całym okresie programowania w jednej miejscowości wynosiła maksymalnie 500 tys. zł;
- 2) „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – poziom pomocy sięgał do 50% kosztów kwalifikowalnych, wysokość pomocy wynosiła do 300 tys. zł w zależności od liczby utworzonych miejsc pracy, odpowiednio: co najmniej 1 miejsce – do 100 tys. zł, co najmniej 2 – do 200 tys. zł., co najmniej 3 – do 300 tys. zł, dla jednego beneficjenta w okresie realizacji programu pomoc nie mogła przekroczyć 300 tys. zł;
- 3) „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” - poziom pomocy sięgał do 50%, a w szczególnych przypadkach do 80% kosztów kwalifikowanych, wysokość pomocy nie mogła przekroczyć 100 tys. zł lub 500 tys. zł w zależności od wybranej działalności [MRiRW 2016].

Jako podstawę analizy struktury przyjęto udział wydzielonych rodzajów strategii w ich ogólnej kwocie zrealizowanych płatności. Wykorzystując metodę sześciu największych ilorazów [por. Rudnicki 2016, s. 13-14] i przyjmując kryterium przeważającej liczby ilorazów z uwzględnieniem podziału udziałów na dominujący (6), bardzo wysoki (5), wysoki (4) i znaczący (3 ilorazy), wydzielono 5 typów strukturalnych strategii.

W opracowaniu podjęto problem oceny zróżnicowania przestrzennego działania osi 4. PROW w odniesieniu do poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, określonego jako średnia znormalizowana cech diagnostycznych charakteryzujących sfery: społeczną (stopa bezrobocia, destymulanta), gospodarczą (wyznacznik rozwoju pozarolniczego – liczba podmiotów REGON na 1000 os. w wieku produkcyjnym, wyznacznik rozwoju rolnictwa – poziom produktywności ziemi w tys. zł ma 1 ha UR [por. Rudnicki 2016, s. 438-441], infrastrukturalną (udział ludności obsługiwanej przez wodociąg i kanalizację – razem w % ogółu ludności) oraz ekonomiczną (udział dochodów własnych w łącznych dochodach gmin i miast na prawach powiatów).

Powyższe uwarunkowania ujęto w formie wartości znormalizowanych, co pozwoliło określić ich poziom jako niski (poniżej $-0,50$), średni ($\pm 0,50$) oraz wysoki (powyżej $0,50$). W celu potwierdzenia zależności między poziomami absorpcji rozwoju społeczno-gospodarczego wykorzystano współczynnik korelacji.

Wyniki badań

Analizą objęto 40,4 tys. wniosków dotyczących działania osi 4. PROW 2007-2013 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”, co w przeliczeniu na 10 tys. osób stanowiło przeciętnie w Polsce 10,5 wniosku. Tak określony wskaźnik aktywności społeczności lokalnych w zakresie realizacji strategii rozwoju charakteryzował się dużym zróżnicowaniem przestrzennym – regionalnym (od 4,9 w woj. śląskim do 17,2 w woj. lubelskim – por. tab. 1) oraz przede wszystkim w układzie powiatów (najwięcej 52,9 w parczewskim w woj. lubelskim).

Ogółem w Polsce realizacja analizowanego działania PROW 2007-2013 wiązała się z wydatkowaniem 2815 mln zł, co w przeliczeniu na 1 osobę wynosiło 73 zł. Poziom absorpcji środków LEADER był zróżnicowany w zależności od województwa (od 33 zł w śląskim do 102 zł w lubelskim i 104 zł w świętokrzyskim – tab. 1). Według powiatów osiągnął najwyższą wartość 256 zł w janowskim (woj. lubelskie).

Wskaźniki aktywności (liczba wniosków na 10 tys. osób) i absorpcji (zł/osobę) ujęto łącznie jako średnia wartość znormalizowana i określono jako wskaźnik wykorzystania środków LEADER. Jego poziom charakteryzował się dużym zróżnicowaniem przestrzennym. Według województw zmienność ta wahała się od $-0,70$ w śląskim do $0,65$ w lubelskim (tab. 1). W układzie powiatów niski poziom wskaźnika (poniżej $-0,50$) odnotowano w 51 jednostkach, głównie w powiatach grodzkich. W grupie tej wystąpiło tylko 11 powiatów ziemskich, położonych na terenie województw: dolnośląskiego (2), łódzkiego (3), mazowieckiego (1) i śląskiego (5). Z drugiej strony, wykazano występowanie 54 powiatów o bardzo wysokim poziomie wskaźnika (powyżej $1,50$), najliczniej reprezentowanych na terenie województw lubelskiego (9), podlaskiego (7) oraz świętokrzyskiego (7) – rysunek 1.

Ocena zróżnicowania przestrzennego wskaźnika wykorzystania środków LEADER wykazała silny wpływ poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, potwierdzony przez znaczące różnice między grupami powiatów o niskim ($0,93$) i wysokim poziomie rozwoju ($-1,13$, tab. 1). Zależność ta potwierdzona została także przez współczynnik korelacji ($-0,63$). Wyższą aktywność obszarów słabiej rozwiniętych w zakresie wdrażania lokalnych strategii rozwoju uznać można za zjawisko pozytywne, przyczyniające się do zmniejszenia różnic poziomu rozwoju, przez co wpisujące się w realizowaną w UE politykę spójności.

Analizę struktury lokalnych strategii rozwoju przeprowadzono na podstawie udziału poszczególnych strategii w ogólnej kwocie płatności:

- „Małe projekty” (P) – średnio w kraju $25,6\%$, w układzie województw najwięcej w podlaskim $-38,7\%$ (w 29 powiatach w kraju – 100%);
- „Odnowa i rozwój wsi” (O) – średnio w kraju $63,2\%$, w układzie województw najwięcej w lubuskim $-69,6\%$ (według powiatów najwięcej w piaseczyńskim w woj. mazowieckim – $90,6\%$);
- „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” (M) – średnio w kraju $6,1\%$, w układzie województw najwięcej w mazowieckim – $7,5\%$ (według powiatów najwięcej w m. Legnica w woj. dolnośląskim – 100%);
- „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” (R) – średnio w kraju $5,1\%$, w układzie województw najwięcej w kujawsko-pomorskim – $7,6\%$ (według powiatów najwięcej w pułuskim w woj. mazowieckim – $33,8\%$).

Wykorzystując metodę kolejnych ilorazów zróżnicowanie powyższych udziałów określono w formie 4 typów, 6 podtypów oraz 18 kombinacji (tab. 1 i 2).

Tabela 1. Działanie osi 4. PROW 2007-2013 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” – wybrane elementy oceny poziomu i struktury wykorzystania środków LEADER

Table 1. Measure 'Implementing Local Development Strategies' within axis IV, RDP 2007-2013 – selected elements of the level and structure assessment of the use of LEADER funds

Region/Region	Ocena poziomu/Level assessment					Ocena struktury/Structure assessment*				
	aktywność/activity		absorpcja/absorption	wskaznik wykorzystania środków LEADER/ rate of the use of LEADER funds	P	O	M	R	typ strukturalny/ structural type	
	liczba wniosków/ number of applications	wskaznik: wnioski na 10 tys. os./rate – applications per 10 thousand people								kwota płatności [mln zł]/amount of payment [mln PLN]
Polska/Poland	40443	10,5	2815,4	73	0,00	25,6	63,2	6,1	5,1	P2 O4
Dolnośląskie	2733	9,4	201,2	69	-0,10	24,7	62,1	6,5	6,8	P1 O5
Kujawsko-pomorskie	2139	10,2	155,7	74	-0,01	23,8	62,5	6,0	7,6	P1 O5
Lubelskie	3743	17,2	221,5	102	0,65	30,2	57,3	6,1	6,3	P2 O4
Lubuskie	1260	12,3	91,7	90	0,26	18,8	69,6	6,1	5,5	P1 O5
Łódzkie	2141	8,4	163,0	64	-0,20	23,5	69,5	3,8	3,2	P1 O5
Małopolskie	4026	12,1	294,7	88	0,24	25,4	64,7	6,5	3,3	P1 O5
Mazowieckie	4075	7,7	317,4	60	-0,28	22,1	63,1	7,5	7,3	P1 O5
Opolskie	1460	14,4	98,4	97	0,45	29,3	61,2	3,8	5,6	P2 O4
Podkarpackie	2784	13,1	212,7	100	0,40	22,0	68,6	6,0	3,3	P1 O5
Podlaskie	1899	15,8	101,7	85	0,41	38,7	49,8	5,6	5,9	P3 O3
Pomorskie	2180	9,6	146,6	64	-0,13	29,5	63,0	4,5	3,1	P2 O4
Śląskie	2257	4,9	154,3	33	-0,70	26,7	62,7	6,0	4,6	P2 O4
Świętokrzyskie	2099	16,4	133,6	104	0,63	28,7	61,9	6,9	2,5	P2 O4
Warmińsko-mazurskie	1832	12,6	117,4	81	0,19	30,6	57,3	7,3	4,8	P2 O4
Wielkopolskie	4116	11,9	290,4	84	0,19	23,1	65,7	6,1	5,1	P1 O5
Zachodniopomorskie	1699	9,9	115,1	67	-0,10	23,2	65,0	6,3	5,6	P1 O5

* rodzaje strategii: P (Małe projekty), O (Odnowa i rozwój wsi), M (Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw), R (Różnicowanie w kierunku działalności nieroźniczej)/kinds of strategy: P (Small projects), R (Renovation and development of villages), M (Creation and development of micro-enterprises), D (Diversification into non-agricultural activities)

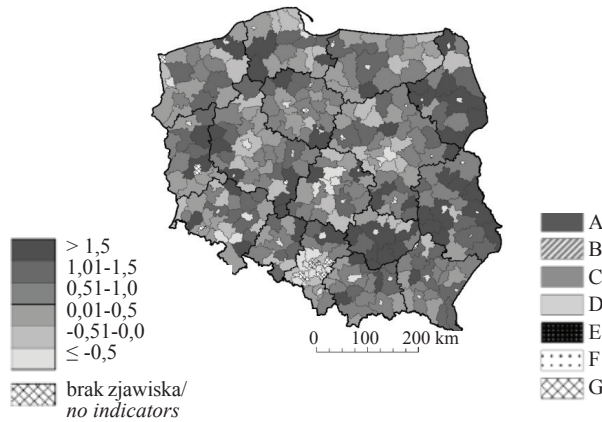
Źródło: opracowanie własne

Source: own study

Tabela 2. Typy strukturalne płatności osi 4. PROW 2007-2013 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”
 Table 2. Structural types of payments from axis 4 of the RDP 2007-2013 'Implementing Local Development Strategies'

typ/type	jednostka delimitacji/Delimitation unit	podtyp/sub-type	sygnatura/ symbol	Liczba powiatów/ Number of poviats	Liczba ilorazów/ Number of quotients *		
					P	O	M
Wiodący udział małych projektów (42 powiaty) Major role of small projects (42 poviats)		b. wysoki i dominujący/very high and dominating	P6	30	6	0	0
		b. wysoki i dominujący/very high and dominating	P5 O1	1	5	1	0
		b. wysoki i dominujący/very high and dominating	P5 M1	1	5	0	1
		znaczący i wysoki/significant and high	P4 O2	8	4	2	0
		znaczący i wysoki/significant and high	P3 O2 M1	1	3	2	1
		znaczący i wysoki/significant and high	M3 O2 R1	1	3	2	0
		b. wysoki i dominujący/very high and dominating	O6	10	0	6	0
		b. wysoki i dominujący/very high and dominating	O5 R1	2	0	5	0
		b. wysoki i dominujący/very high and dominating	P1 O5	129	1	5	0
Wiodący udział odnowy i rozwoju wsi (282 powiaty)/Leading role of renovation and development of villages (282 poviats)		znaczący i wysoki/significant and high	P1 O4 M1	12	1	4	1
		znaczący i wysoki/significant and high	P1 O4 R1	4	1	4	0
		znaczący i wysoki/significant and high	P2 O4	107	2	4	0
		znaczący i wysoki/significant and high	P1 O3 R2	4	1	3	0
		znaczący i wysoki/significant and high	P1 O3 M1 R1	1	1	3	1
		znaczący i wysoki/significant and high	P2 O3 R1	6	2	3	0
		znaczący i wysoki/significant and high	P2 O3 M1	7	2	3	1
		b. wysoki i dominujący/very high and dominating	M6	1	0	0	6
		b. wysoki i dominujący/very high and dominating	P3 O3	26	3	3	0
Wiodący udział mikroprzedsiębiorstw/Leading role of micro-enterprises		b. wysoki i dominujący/very high and dominating	E	1	0	0	
		b. wysoki i dominujący/very high and dominating	F	26	3	0	
Równorzędny udział: małe projekty, odnowa i rozwój wsi/Equivalent role of small projects and renovation and development of villages		-	G	28	-	-	
		-	-	-	-		

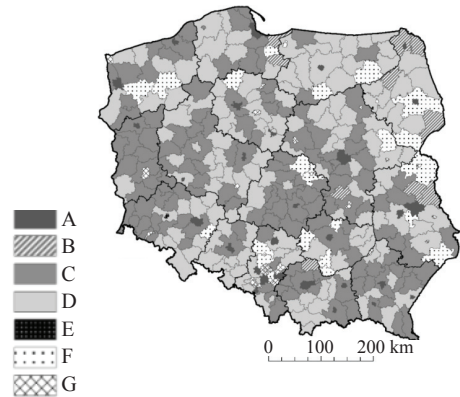
* rodzaj strategii: P (Małe projekty), O (Odnowa i rozwój wsi), M (Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw), R (Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej)/kinds of strategy: P (Small projects), R (Renovation and development of villages), M (Creation and development of micro-enterprises), D (Diversification into non-agricultural activities)
 Źródło: opracowanie własne
 Source: own study

Rysunek 1. Działanie osi IV PROW 2007-2013 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” – syntetyczny wskaźnik wykorzystania środków LEADER

Figure 1. Measure ‘Implementing Local Development Strategies’ within axis IV, RDP 2007-2013 – synthetic indicator assessment of the use of LEADER funds

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

objaśnienia jak w tab. 2/see tab. 2

Rysunek 2. Typy strukturalne płatności osi 4. PROW 2007-2013 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”
Figure 2. Structural types of payments from axis 4 of the RDP 2007-2013 ‘Implementing Local Development Strategies’

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Wykazano złożony układ przestrzenny wdrażanych w ramach osi IV PROW 2007-2013 lokalnych strategii rozwoju (rys. 2). Aż 282 powiaty cechowały się wiodącym udziałem strategii dotyczących płatności z tytułu odnowy i rozwoju wsi (w tym bardzo wysoki i dominujący – głównie powiaty grodzkie).

Podsumowanie

W Polsce w latach 2007-13 w ramach osi 4. PROW „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” złożono 40,4 tys. wniosków (na 10 tys. os. – od 4,9 w woj. śląskim do 17,2 w woj. lubelskim), co wiązało się z płatnością 2,8 mld zł (na osobę – od 60 zł w woj. mazowieckim do 104 zł w woj. świętokrzyskim). Syntetyczny wskaźnik wykorzystania środków wahał się od –0,70 w woj. śląskim do 0,65 w woj. lubelskim, wskazując na wyższą aktywność obszarów słabiej rozwiniętych. W strukturze rodzajowej zrealizowanych płatności w 282 powiatach (74% ogółu) przeważało dofinansowanie strategii dotyczących odnowy i rozwoju wsi.

Literatura/Bibliography

- Biczkowski Mirosław, Wojciech Knieć, Jacek Kukowski. 2012. *Spacjalno-przestrzenne aspekty wykorzystania funduszy UE na obszarach wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego* (Socio-spatial aspects of the use of EU funds in rural areas of the Kuyavia-Pomeranian Voivodeship). Bydgoszcz: Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki.
- Błąd Marta, Ryszard Kamiński. 2005. Wzmacnianie kapitału społecznego polskiej wsi: doświadczenia z wdrażania programów typu LEADER. [W] *Rozwój obszarów wiejskich. Doświadczenia krajów europejskich* (Strengthening the social capital of Polish villages: experience in implementing LEADER programs. [In] Rural development. The experience of European countries), ed. Katarzyna Zawalińska, 235-248. Warszawa: IRWiR PAN.

- Borowska Agnieszka. 2009. Lokalne grupy działania czynnikiem stymulującym rozwój obszarów wiejskich w Polsce (Local Action Groups a factor stimulating the development of rural areas in Poland). *Acta Scientiarum Polonorum. Oeconomia* 8 (4): 13-22.
- Furmankiewicz Marek, Krzysztof Janc. 2011. Wpływ Programu Pilotażowego LEADER+ na aktywność mieszkańców w gminach należących do partnerstw terytorialnych w województwie dolnośląskim (Impact of the Pilot Program LEADER+ on the activity of residents of communes belonging to territorial partnerships in the Lower Silesian Voivodship). *Więś i Rolnictwo* 1 (150): 106-123.
- MRiRW (Ministry of Agriculture and Rural Development). 2016. *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* (Rural Development Program for the years 2007-2013). Warszawa: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
- Psyk-Piotrowska Elżbieta. 2013. Badanie kapitału społecznego LGD – uzasadnienie problemu, założenia metodologiczne, podstawowe wyniki badań (LAG socialcapitalsurvey – justification of the problem, methodological assumptions, basicresearchresults). *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Sociologica* 44: 89-108.
- Racine Jean Baptiste, Henri Reymond. 1977. *Analiza ilościowa w geografii* (Quantitative analysis in geography). Warszawa: PWN.
- Rudnicki Roman. 2010. Zróżnicowanie przestrzenne wykorzystania funduszy Unii Europejskiej przez gospodarstwa rolne w Polsce (Spatial diversification of the use of European Union funds by agricultural holdings in Poland). Poznań: Bogucki Wydawnictwo Naukowe.
- Rudnicki Roman. 2016. *Rolnictwo Polski. Studium statystyczno-przestrzenne lata 2002-2010* (Polish agriculture. Statistical and spatial study of the years 2002-2010). Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Sykała Łukasz. 2015. The LEADER approach in Poland in 2007-2013 (selected aspects). [In] *The LEADER Method. Transferring experience od the Visegrad Group Countries to Georgia*, ed. Łukasz Sykała, Magdalena Dej, Oskar Woski, 89-128. Kraków: Institute of Urban Development.
- Zajda Katarzyna. 2011. *Nowe formy kapitału społecznego wsi. Studium przypadku lokalnych grup działania z województwa łódzkiego* (New forms of socialcapital of the village. Case study of local action groups from the Lodz region), Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Zajda Katarzyna. 2013. Zasoby kapitału społecznego liderów podkarpackich lokalnych grup działania a ich partycypacja polityczna (Resources of social capital of Podkarpackie leaders of local action groups and their political participation). *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Sociologica* 44: 143-157.
- Zajda Katarzyna. 2014. *New forms of social capital of rural areas. A case study of selected Polish Local Action Groups*. Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic Publishing.

Summary

The aim of the study was to assess the spatial diversification of the level and structure of delivery of the funds available within measure 'Implementing Local Development Strategies' under axis 4 of the RDP 2007-2013. The period taken into analysis covered the European financial perspective of 2007-2013. The spatial scope of the analysis involved the territory of Poland, on the level of districts. It focused on the diversification in the number of applications (40.4 thousand in total; on average 10.5 applications per 10 thousand people) and in the amount of payments (2.8 bln PLN in total; on average 73 PLN per capita), taking into account four kinds of implemented strategies: "Small projects", "Renovation and development of villages", "Creation and development of micro-enterprises" and "Diversification into non-agricultural activities". The spatial analysis was based on two elementary indices which were later subjected to the standardization procedure and presented jointly in form of composite index of LEADER funds implementation. It emerged that the above-mentioned RDP measure was strongly diversified spatially, with the highest level of indices in districts featuring a lower socio-economic development, which is in line with the EU cohesion policy.

Adres do korespondencji
mgr Katarzyna Wilczyńska (orcid.org/0000-0003-2196-9470)
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Wydział Nauk o Ziemi
ul. Lwowska 1, 87-100 Toruń
e-mail: wilcz@doktorant.umk.pl